D119549 DC-Cam

របាយការណ៍
ស្តីពីទីតាំងវាលពិឃាត និង ការស្វែងរកបញ្ជីអ្នកទោស
នៅខេត្តស្វាយរៀង ពីថ្ងៃទី១៧-១៩ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០០

ដោយ ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី

កាលពីថ្ងៃទី១៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០០ ក្រុមស្រាវជ្រាវមួយក្រុម[៦] នៃមជ្ឈមណ្ឌលឯកសារកម្ពុជាបានធ្វើដំណើរតាមរថយន្តទៅកាន់ខេត្តស្វាយរៀង ក្នុងគោលបំណងឆ្ពោះទៅកាន់ ស្រុក ចំនួនពីរគឺ ស្រុកកំពង់រោទ៍ និង ស្រុករមាសហែក ។

ស្រុកកំពង់រោទ៍ លេខកូតភូមិសាស្រ្ត ២០០១

ស្រុកកំពង់រោទ៍កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមគឺស្ថិតនៅក្នុងតំបន់២៣ ភូមិភាគបូព៌ា ហើយមាន ឈ្មោះថាស្រុកកំពង់រោទ៍ដដែល ។

ក្រោយ ពីបានទំនាក់ទំនងជាមួយការិយាល័យទំនាក់ទំនងសាធារណៈនៃសាលាខេត្តនៅវេលា ម៉ោង២:១៥ នាទីរួចមក ក្រុមស្រាវជ្រាវយើងបានធ្វើដំណើរបន្តពីទីរួមខេត្តស្វាយរៀងឆ្ពោះទៅ កាន់ស្រុកកំពង់រោទ៍តាមផ្លូវជាតិលេខ១ (ផ្លូវស្វាយរៀង-បាវិត) ។ គោលបំណងគឺស្វែងរកជួប ជាមួយលោកអ៊ំមាស ផនដែលជាអ្នកកាន់បញ្ជីអ្នកទោសក្នុងពេលដែលគាត់នៅក្នុងមន្ទីរសន្តិសុខវត្ត ឬស្សីសាញ់ ក្នុងរបបខ្មែរក្រហម ។ នៅវេលាម៉ោង៣:២៥នាទី ក្រុមយើងបានជួបជាមួយគាត់ ដោយចៃដន្យនៅតាមផ្លូវលំមួយចំងាយប្រហែលជាង កន្លះគីឡូម៉ែត្រពីផ្ទះរបស់គាត់ ពេលដែលគាត់ កំពុងជិះកង់ដើររកជួលអ្នកស្ទូង[៧] ។ នៅពេលដែលគាត់បានជួបជាមួយយើង គាត់ហាក់ដូចមាន អារម្មណ៍ភ័យ តក់ស្លុតយ៉ាងខ្លាំង សូម្បីតែឈរនិយាយជាមួយយើងក៏គាត់ដោះស្បែកជើងចេញ ដែរ ។ ស្បែកជើងដែលដោះចេញនោះគឺគាត់បានឈរពីលើវា(ស្បែកជើង) ព្រមជាមួយនឹងអាការៈគោរព ។ ក្រោយពីបានសាកសួរខ្លះៗមក ទើបយើងដឹងថាគាត់មានឈ្មោះ មាស ផន អាយុ៦១ ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិសំឡី ឃុំសំឡី ស្រុកកំពង់រោទ៍ ខេត្តស្វាយរៀង ហើយបច្ចុប្បន្នគាត់ក៏មានទីលំនៅនៅភូមិ-ឃុំ ស្រុកខាងលើនេះដដែល ។ ផ្ទះរបស់លោកមេភូមិ តាប៉ៅ ក្លាយ

---

[៦] ក្រុមស្រាវជ្រាវរួមមានលោកស៊ុន ឃិន និន ទ្រី លី សុផល អ៊ូច សំអឿន ដេង ពង្សរ៉ាស៊ី និងអ្នកកាស្សែត ជនជាតិហូឡង់ម្នាក់ព្រមទាំងមិត្តភក្រ័ពីររូបទៀត ។

[៧] បានជួបមាស ផន នៅតាមផ្លូវក្នុងសំលៀកបំពាក់ជាអ្នកធ្វើស្រែ ដោយសារលោកអ៊ំស៊ុន ឃិនបានស្គាល់ភិនភាគ របស់គាត់ខ្លះៗ ព្រោះគាត់ធ្លាប់ស្គាល់កាលពីជំនាន់ប៉ុលពត ។

ជាកន្លែងដែលលោកអ៊ឹមាស ផនសុំធ្វើសេចក្តីសម្ភាសន៍ជាមួយក្រុមស្រាវជ្រាវ យើង ។ លោកអ៊ឹបាននិយាយប្រាប់យើងថាគាត់គ្រាន់តែជាប្រធានក្រុមនារីដឹកនាំខាងបង្ក បង្កើនផល និងដាក់បាយជ្រូកប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រុមនារីចំនួន១២នាក់ស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់គាត់ (មាស ផន) ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៥ លោកអ៊ឹគឺជាយោធារបស់ខ្មែរក្រហម ។ កាលនោះលោកអ៊ឹមាន ប្រពន្ធនិងកូនបួននាក់ ។ លុះដល់ឆ្នាំ១៩៧៦ លោកអ៊ឹធ្វើជាប្រធានក្រុមនារីបង្កបង្កើនផលដែលមានកិច្ចការស្ទូងស្រូវច្រូត ស្រូវនៅឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ ។ នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ លោកអ៊ឹត្រូវបាន ផ្លាស់មកធ្វើការខាងកងដឹកជញ្ជូនវិញ ដោយមានគោមួយនឹមនិងរទេះមួយសំរាប់ដឹកស្រូវ ។ លោកអ៊ឹបានរត់ទៅរស់នៅជាមួយគ្រួសាររបស់គាត់នៅឃុំសំរោងធំ ស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាលកាលពីឆ្នាំ១៩៧៧ ដោយសារមូលហេតុគាត់លួចរត់ចេញពីគុកនៅស្រុកស្វាយជ្រំ បន្ទាប់ពីគាត់ (មាស ផន) ត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយពួកនិរតីកាលពីដើមឆ្នាំ១៩៧៧ ។ ការងាររបស់លោកអ៊ឹនៅទី នោះគឺគ្មានអ្វីក្រៅពីធ្វើស្រែ និង កាស់គល់ឈើឡើយ ។ លោកអ៊ឹបានប្រាប់ថាគុកបុស្សីសាញ់មាន មេសន្តិសុខធំឈ្មោះ ពេជ្រសាវឿន ព្រមទាំងអ្នកក្រោមបញ្ជាពីរ-បីនាក់ទៀតដែលមានឈ្មោះ ជួប បូ និងវ៉ន ។ លោកអ៊ឹបានរំលឹកថាៈ "ខ្ញុំអត់មានសៀវភៅអ្នកទោសទេ ព្រោះក្រោយពេល បែកខ្ញុំរត់យករួចតែខ្លួនគ្មានបានយកអ្វីមកជាមួយទេ" ។ លោកអ៊ឹត្រូវបានការពារដោយប្រធានភូមិ តាប៉ោ ព្រមទាំងប្រជារាស្ត្រមួយចំនួនទៀត នៅពេលដែលក្រុមយើងកំពុងធ្វើការសម្ភាសន៍ជាមួយ គាត់ថាគាត់(មាស ផន) ពុំបានធ្វើជាអ្នកបែងចែកអ្នកទោសកាលពីជំនាន់ប៉ុលពតទេ ហើយក៏មិន មែនជាអ្នកកាន់បញ្ជីអ្នកទោសដែរ ។ ចំណែកខ្លួនគាត់(មាស ផន) ក៏បានប្រកែកដូច្នេះដែរនូវរាល់សំណួរដែលទាក់ទងពីបញ្ហាសៀវភៅនេះ ។ មីងសេក សុខុន អាយុ៤៥ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនិង បច្ចុប្បន្នរស់នៅភូមិតាប៉ោ ឃុំសំឡី ស្រុកកំពង់រោទ៍បានបញ្ជាក់ថា "ខ្ញុំស្គាល់តាផនតាំងពីជំនាន់ ប៉ុលពតម៉្លេះហើយកាលនោះគាត់មិនមែនជាសន្តិសុខគុកទេ ហើយក៏មិនមែនជាអ្នកចាត់ចែងអ្នក ទោសដែរ គាត់គ្រាន់តែជាអ្នកគ្រប់គ្រងកងនារីបង្កបង្កើនផលមិនឲ្យរត់ ព្រោះបើកាលណារត់ គាត់(ផន) នឹងត្រូវជាប់គុកជំនួសវិញ" ។

ទោះជាមានការការពារពីប្រជាជនដែលរស់នៅក្បែរៗភូមិរបស់គាត់យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប៉ុន្តែសារជាតិពិតរបស់តាផន កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមមិនត្រូវបានលាក់បាំងជិតដោយប្រជាជន មួយក្រុមតូចនោះឡើយ ។ យោងតាមសំដីជាច្រើននាក់របស់ជនរងគ្រោះ ក៏ដូចជាអ្នកជិតខាងដទៃ ទៀត ជាពិសេសអ្នកភូមិនៅភូមិតាកីងឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ បានប្រាប់ថាតាផន ជាមនុស្ស អាក្រក់ ឃោរឃៅ ។ មើលទៅរូបរាងខាងក្រៅរបស់គាត់(មាស ផន) ហាក់សមនឹងពាក្យថាជាជន ស្លូតត្រង់ ចេះជួយសង្គ្រោះប្រជាជនមួយចំនួនកាលពីជំនាន់ប៉ុលពតដោយឲ្យជាអង្ករ និងថ្នាំពេទ្យ ពិតៗ ព្រោះគាត់មានរូបរាងតូច ស្តើង ទាបទ្រនាប់ មុខមាត់ស្លូតបូតសម្បុរស្រអែម សក់ស្កូត(សក់ល្បាយអាចម៍ខ្លា) ច្រមុះស្រួច... ។ ប៉ុន្តែការពិតត្រូវបានបង្ហាញឲ្យឃើញពីសកម្មភាពរបស់គាត់ក្នុងអំឡុងឆ្នាំ១៩៧៥-៧៨ ពីសំណាក់ជនរងគ្រោះ ។ លោកអ៊ឹ ម៉ី សាម៉ុល ជាជន

រងគ្រោះផ្ទាល់ដែលបានឃើញសកម្មភាពច្បាស់របស់មាស ផន កាលពីដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ដល់ចុង ឆ្នាំ១៩៧៨ ។ មុី សាម៉ុលបានពន្យល់ប្រាប់យើងថាមាស ផនតាមពិតមានតួនាទីពីរគឺ ទីមួយជា អ្នកបែងចែកអ្នកទោសតាមប្រភេទធ្ងន់និងស្រាល និងទីពីរជាអ្នកគ្រប់គ្រងនារីខាងបង្កបង្កើនផល ឬគ្រប់គ្រងអ្នកទោសធុនស្រាល ។ មាស ផនធ្វើការនៅមន្ទីរសំប៉ប ជាមួយសមមិត្ត បូ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៥រហូតដល់ឆ្នាំ៧៨ ។ លោកអ៊ំ សាម៉ុលបានមានប្រសាសន៍ថា “តាផនជាមនុស្សមិនល្អទេ” ព្រោះកាលនោះ(ជិនាន់ប៉ុលពត) មានសៀវភៅមួយក្បាលសំរាប់កត់ត្រាឈ្មោះអ្នកទោសទាំងធ្ងន់ និងស្រាល ហើយក៏ជាសៀវភៅសំរាប់បែងចែកអ្នកទោសតាមប្រភេទដែរ ។ សៀវភៅដែល មាស ផន កាន់នោះមានកំរាស់ប្រហែល២-៣ហ៊ុន បណ្តោយប្រហែល២តឹក និងទទឹងប្រហែល ១,៥តឹក ។ បញ្ជីនោះមានក្របខាងក្រៅរឹង ពណ៌ខ្មៅ ព្រមទាំងមានឈ្មោះអ្នកទោសប្រហែលរាប់ ពាន់នាក់ ។ មុី សាម៉ុលបានរាយការណ៍ថា មាស ផន បានហៅអ្នកទោសមកសួរចម្លើយរួម ជាមួយនឹងការវាយតប់ផងហើយប្រភេទអ្នកទោសធ្ងន់និងស្រាលស្រេចតែលើគាត់ជាអ្នកសម្រេច ។ អ្នកទោសស្រាលមាស ផន ជាអ្នកគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់នៅមន្ទីរសំប៉ប (អ្នកទោសស្រាលសុទ្ធជា នារី) ចំណែកអ្នកទោសធ្ងន់ត្រូវបានបញ្ជូនទៅកាន់មន្ទីរសន្តិសុខបុស្សស្វាញ់ដែលមានឈ្មោះ កែប ជាអ្នកគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ ។ មុី សាម៉ុលនិយាយថា “អ្នកណាក៏ដោយ ឲ្យតែចូលដល់ដៃរបស់ តាផនហើយគឺគ្មានអ្នកណាមានជីវិតរស់នៅឡើយ” ។ មាស ផន នៅមានតួនាទីមួយទៀតគឺ ទទួលចុះឈ្មោះប្រជាជនដែលត្រូវបានរាយការណ៍ពីប្រធានភូមិ-ឃុំ ឬ ប្រធានសហករណ៍ថាជា មនុស្សខ្ជិលច្រអូស ក្បត់បដិវត្តន៍ ហ៊ាននិយាយដើមអង្គការពេលយប់ ។ ក្រោយពេលទទួល សេចក្តីរាយការណ៍ និងក្រោយពេលចុះឈ្មោះនៅក្នុងបញ្ជីរបស់គាត់ហើយ មាស ផននឹងចាត់ វិធានការភ្លាមនៅថ្ងៃបន្ទាប់ ។ វិធានការនោះគឺមាស ផនបានកាន់បញ្ជីនោះទៅតាមខ្លួនរួចបើកបញ្ជី នោះហៅឈ្មោះអ្នកនោះយកមកដាក់គុកដោយគ្មានសួរនាំអ្វីឡើយ ។ ម្យ៉ាងទៀតនៅពេលដែល មាស ផនបានទទួលលិខិតពីប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស្រុកកំពង់រោទ៍ឈ្មោះសមមិត្តពេជ្រ សាវឿនរួច មកមាស ផន បានអនុវត្តន៍តាមលិខិតនោះភ្លាមគឺចាត់ឲ្យកូនចៅរបស់ខ្លួនទៅបណ្តើរអ្នកទោសដែលបានចាប់នៅតាមបណ្តាឃុំភូមិផ្សេងៗ ជុំវិញស្រុកមកធ្វើការបែងចែកតាមប្រភេទធ្ងន់និងស្រាល ។ មុំ ពីងជាប្រជាជនរស់នៅក្បែរផ្ទះរបស់មុី សាម៉ុលបាននិយាយថា “ទោសធ្ងន់ និងស្រាលគឺ អាស្រ័យនៅលើមាត់របស់តាផនតែម្នាក់គត់” ។ ប៉ុន្តែមុំ ពីងក៏បានប្រាប់បន្តថាអ្នកដែលមានទោស ធ្ងន់គឺជាប្រភេទមនុស្សដែលក្បត់នឹងអង្គការ ហ៊ានប្រឆាំងនឹងអង្គការ ដូចជាក្រុមខ្មែរសជាដើម ។ ចំណែកអ្នកទោសស្រាលគឺជាប្រភេទមនុស្សដែលខុសសីលធម៌ ។ មុំ ពីងបានបន្តថាទោះជាយ៉ាងនេះ ក៏ដោយ មាស ផន នៅតែបែងចែកឲ្យប្រុសៗទៅជាអ្នកទោសប្រភេទធ្ងន់ ហើយស្រីៗជាប្រភេទ អ្នកទោសស្រាល ។ ក្រៅពីការងារទាំងនេះមាស ផននៅបានបញ្ជាឲ្យសមមិត្ត កែប ជាអនុប្រធាន គុកបុស្សស្វាញ់យកមនុស្សទៅសម្លាប់ ។

បញ្ជីដែល មាស ផន ប្រើប្រាស់សំរាប់បែងចែកអ្នកទោសនោះមិនបានផ្លាស់ប្តូរថ្មីទេ ។ កាបូបខ្មៅធំមួយដែលទំនងជាមានឯកសារពេញត្រូវបាននាំយកជាប់ជាមួយនឹងខ្លួនមាស ផននៅ ពេលដែលរត់គេចខ្លួនឆ្ពោះមកទិសខាងលិច(អ្នកលឿង) នៅចុងឆ្នាំ១៩៧៧ដោយសារការវាយលុក របស់កងទ័ពវៀតណាម ។ ម៉ី សាម៉ុលបាននិយាយថា កាបូបខ្មៅនោះពិតជាមានបញ្ជីអ្នកទោស ។ មូលហេតុដែលមាស ផននាំយកឯកសារបញ្ជីទាំងនោះទៅជាមួយ ព្រោះគាត់(តាផន)ខ្លួនឯង យល់ថាពិតជានៅមានអនាគតស្ថិតស្ថេរទៅថ្ងៃមុខ ។ តាំងពីថ្ងៃនោះមកម៉ី សាម៉ុល ពុំដែលបាន ដំណឹងថាតើមាស ផនរស់ ឬស្លាប់ឡើយរហូតមកដល់ថ្ងៃដែលក្រុមយើងបានសម្ភាសន៍ជាមួយគាត់ នេះ ។ ប្រជាជនភាគច្រើននៅក្នុងឃុំព្រៃធំនៅមានគំនុំគំគួនជាមួយមាស ផន យ៉ាងខ្លាំងព្រោះអ្នក ស្រុកអ្នកភូមិយល់ថាមាស ផនជាមនុស្សកាចសាហាវបំផុតបន្ទាប់ពីឈ្មោះ សារ៉ន និង ពេជ្រ សាវឿន ដែលជាថ្នាក់ដឹកនាំរបស់មាស ផនផ្ទាល់ ។ អ្នកមីងអង្គុយលក់បបរ(មិនស្គាល់ឈ្មោះ) តាមចិញ្ចើមផ្លូវម្នាក់បាននិយាយថា "តាផន ឲ្យតែហ៊ានចូលមកកន្លែងនេះ ប្រាកដជាត្រូវកាប់ ចិញ្ច្រាំដូចប្រហុកអញ្ចឹង" ។

ដើម្បីឲ្យកាន់តែច្បាស់នូវហេតុផលជុំវិញបញ្ហាបញ្ជីអ្នកទោសកាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហម ដែលបានកាន់កាប់ដោយ តាផននោះ សូមអាននូវសំដីផ្ទាល់របស់មាស ផន និង ជនរងគ្រោះ ផ្សេងទៀតដែលបានបកស្រាយតាមការយល់ដឹងរៀងៗខ្លួនដូចខាងក្រោមនេះ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ មាស ផន

មាស ផនអាយុ៦១ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិសំឡី ឃុំសំឡី ស្រុកកំពង់រោទ៍ ខេត្ត ស្វាយរៀង ។ បច្ចុប្បន្ននៅហ្នឹងដែរ ។ កាលពីជំនាន់ប៉ុលពតក៏រស់នៅទីនេះដែរ ។ កាលនោះ(ប៉ុល ពត) ខ្ញុំមាននាទីជាប្រធានក្រុមខាងបង្កបង្កើនផលនៅជាមួយនារី ។ ក្រោយមកទៀតពីឆ្នាំ១៩៧៧ គេដកហូតចេញពីកងនារីឲ្យមកខាងដឹកជញ្ជូនដោយគ្មានតួនាទីអីទេ ។ ក្រោយពីចេញពីដឹកជញ្ជូនមក គេឲ្យទៅនៅស្រុកស្វាយរៀង ព្រោះមានពួកនិរតីចូលមកចាប់ ។ ខ្ញុំគ្មានបានធ្វើការខាងបែងចែកអ្នក ទោសធ្ងន់ ឬស្រាលទេ ខ្ញុំគ្រាន់តែជាអ្នកទទួលខាងបង្កបង្កើនផលសំរាប់ដឹកនាំនារីឲ្យទៅស្ទូងនៅឃុំ ព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ ។ ខាងប្រុសៗ មានឈ្មោះសារ៉ន បូ ជាអ្នកកាន់កាប់ ។ មេសន្តិសុខនៅ ឫស្សីសាញ់ឈ្មោះតាពេជ្រ សាវឿន ។ ខ្ញុំអត់បានទៅធ្វើការនៅក្នុងគុកឫស្សីសាញ់ទេ គឺនៅជា មួយនារីរហូត ។ នៅស្រុកកំពង់រោទ៍ ប៉ុលពតគ្រប់គ្រងតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។ កាលនោះខ្ញុំជាយោធាខ្មែរក្រហមក្នុងអាយុជាង៤០ឆ្នាំ ខ្ញុំមានប្រពន្ធនិងមានកូន៤នាក់ ស្រី២ប្រុស២ ។ ក្រោយមកទៀតគេយកមកធ្វើជាប្រធានក នារីគ្រប់គ្រងផ្នែកនារីមួយក្រុម ។ កិច្ចការរបស់ក្រុមនារីគឺស្ទូង និងច្រូតនៅឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ ។ ក្រោយមកទៀតនៅចុងឆ្នាំ១៩៧៦ ខ្ញុំផ្លាស់មកធ្វើការ នៅកងដឹកជញ្ជូនវិញ មានគោមួយនឹម រទេះមួយសំរាប់ដឹកស្រូវ ។ ចំណែកគុកឫស្សីសាញ់មាន ឈ្មោះពេជ្រ សាវឿនជាប្រធាន

ឈ្មោះជួប ឈ្មោះបូ និង សារ៉ែនធ្វើការនៅទីនោះ ។ ខ្ញុំអត់មាន សៀវភៅអ្នកទោសទេ ព្រោះក្រោយពេលបែក ខ្ញុំរត់រកឬចតែខ្លួនគ្មានបានយកអ្វីមកជាមួយទេ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៧ ខ្ញុំជាមួយគ្រួសារបានជម្លៀសមកកាន់ស្រុកកៀន ស្វាយ ខេត្តកណ្តាល ក្នុងឃុំសំរោងធំ ។ ទៅដល់ទីនោះគេប្រើខ្ញុំឲ្យធ្វើស្រែ គាស់គល់ឈើ ។ កាលពីជំនាន់ប៉ុលពត ស្រុកនេះជា ស្រុកកំពង់ត្រាចដែល តំបន់២៣ ភូមិភាគបូព៌ា ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ សេក សុខុន

ខ្ញុំឈ្មោះសេក សុខុនអាយុ៤៥ឆ្នាំ ។ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិតាចៅ ឃុំសំឡី ស្រុក កំពង់ត្រាច ខេត្តស្វាយរៀង ។ ខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ថា សមមិត្ត រ៉ែន ដែលជាជនដៃដល់ក្នុងការសម្លាប់ មនុស្ស កាលពីជំនាន់ប៉ុល ពតមានប្រពន្ធឈ្មោះអ៊ុក សារី គ្មានកូន ។ សព្វថ្ងៃគាត់រស់នៅស្រុក អរិយក្សត្រ (ឃុំអរិយក្សត្រ ស្រុកល្វាឯម ខេត្តកណ្តាល) ។ តារ៉ែននេះ មិនដែលមកលេងស្រុក កំណើតទេគឺមានតែប្រពន្ធប៉ុណ្ណោះដែលមក ប៉ុន្តែមកក្នុងលក្ខណៈមិនហ៊ានបញ្ចេញមុខទេ ព្រោះខ្លាច ប្រជាជន កងចលត័ក្នុងភូមិរៃស្លាប់ ព្រោះកាលនោះ (ប៉ុល ពត)គាត់ជាប្រធានកងចល័តឃុំ គ្រប់គ្រងនារីក្នុងឃុំទាំងមូល ។ លក្ខណៈគ្រប់គ្រងគឺមានការកាចសាហាវ បំផុត ។ សារ៉ែនមានពណ៌សម្បុរ ខ្មៅស្រអែម កំពស់១,៦៨ម៉ែត្រ ស្គម អាយុជាង៣០ឆ្នាំកាលពីឆ្នាំ១៩៧៦ នៅពេលដែលគាត់ បានរៀប (អាពាហ៍ពិពាហ៍) ជាមួយសមមិត្តនារី សារី ។ តាមខ្ញុំដឹងសមមិត្តរ៉ែន មកកាន់គុក ឬស្សីសាញ់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥មកម្ល៉េះដោយទទួលខុសត្រូវខាងការងារសន្តិសុខរបស់ស្រុកតែម្តង ។ សមមិត្តនារី សារី ទទួលនាទីជំទប់របស់ឃុំតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ រហូតដល់ឆ្នាំ១៩៧៧ទើបឈប់ពី ការងារ ។ សកម្មភាពការងារ របស់នារី សារី គ្រាន់តែគ្រប់គ្រងការងារនៅក្នុងឃុំប៉ុណ្ណោះ ហើយ មានសកម្មភាពឃោសនាអប់រំខ្លាំងក្លាខាង ឃោរឃៅព្រៃផ្សៃ គំរាមកំហែងការងារ ។ ចំណែក សមមិត្តសារ៉ែនវិញ ឲ្យតែគាត់ចូលមកកាន់ភូមិឃុំណាហើយ គឺប្រាកដជាមានការចាប់ចងយកទៅ សម្លាប់ ។ សារ៉ែនជាអ្នកស៊ើបការណ៍របស់ស្រុក ។ ចៅហ្វាយស្រុកឈ្មោះ សុផន ។ សារ៉ែនជា (សេអ៊ីអា)សម្ងាត់របស់ស្រុកកំពង់ត្រាចដែលបានទទួលបញ្ជាពីពេជ្រ សារឿន ។ ហើយពេជ្រ សារឿនក៏បានទទួលបញ្ជាពីចៅហ្វាយស្រុកឈ្មោះសុផន ឲ្យដាក់បញ្ជាបន្តមក សារ៉ែន ហើយសារ៉ែន ជាអ្នកដើរ ស៊ើបអង្កេតផ្ទាល់ ដូចជាស៊ើបអង្កេតរកបក្ខពួកខ្មែរស ។ ខ្មែរសជាមនុស្សដែលធ្វើ សកម្មភាពប្រឆាំងនឹងអង្គការ កាលពីជំនាន់ប៉ុល ពត ។ កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហម ខ្ញុំជឿថាពិតជាមាន សៀវភៅសំរាប់កត់ត្រាឈ្មោះអ្នកទោស ព្រោះពេលមកចាប់មិនដែលខុសឈ្មោះឡើយ ។ តាផន ខ្ញុំស្គាល់គាត់តាំងពីជំនាន់ប៉ុលពតម្ល៉េះ ហើយកាលនោះ គាត់មិនមែនជាសន្តិសុខគុកទេ ហើយក៏មិន មែនជាអ្នកចាត់ចែងអ្នកទោសដែរ គាត់គ្រាន់តែជាអ្នកគ្រប់គ្រងកង នារីបង្កបង្កើនផលមិនឲ្យរត់ ព្រោះបើកាលណាមានរត់គាត់(ផន) ត្រូវជាប់គុកជំនួស ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ ម៉ី សាម៉ុល

ខ្ញុំមានអាយុ៥៥ឆ្នាំ ។ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិតាកឹង ឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ ខេត្តស្វាយរៀង ។ មុនជំនាន់ប៉ុល ពតខ្ញុំបានជម្លៀសពីមូលដ្ឋាននេះទៅនៅស្វាយរៀងក្នុងសម័យ លន់ ណុល ។ បន្ទាប់មកខ្ញុំបានបន្តការសិក្សានៅភ្នំពេញ គឺនៅសាលាទួលស្វាយព្រៃ[៨] រួចបន្ទាប់ពី ប្រលងធ្លាក់ឌុបដាប់ហើយគ្មានការងារធ្វើ ខ្ញុំក៏សុខចិត្តចូលធ្វើប៉ូលីសសាធារណរដ្ឋលោក អ៊ិន តាំ តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។ មានប៉ុន្មានរ៉ូធ្វើការនៅមុខបូឌិញ ។ បន្ទាប់មកលោកអ៊ិន តាំ លាតំណែងទៅ រស់នៅឯបាត់ដំបងទៅ ខ្ញុំក៏ចូលធ្វើទព័នៅ**ប៉េសេ**ចំការដូង ។ រួចក៏បែកគ្នាទៀត ខ្ញុំក៏ធ្វើដំណើរមក រកស្រុកកំណើតដោយឆ្លងកាត់តាមឃុំស្វាយតាយាន ។ ទៅដល់នោះ មានគេចោទថាខ្ញុំជាអ្នកកាន់ កាំភ្លើងធំ ដែលបណ្តាលឲ្យប្រជាជនរស់នៅក្នុងភូមិមិនបាន ហើយក៏គេបញ្ជូនទៅរៀនបន្តទៀត ។ ខាង មេឃុំជំនាន់ប៉ុលពតឈ្មោះ តាសាំ(ស្លាប់) និង វង(ស្លាប់) ។ គេបញ្ជូនខ្ញុំទៅដល់វត្តកញ្ជោរបាន គេបោះចប បោះបង្គីឲ្យ ទើបខ្ញុំដឹងថាខ្លួនត្រូវជាប់គុក ។ ដល់ពេលល្ងាចបានមកនៅវត្ត ពោធិថ្មី ឃុំស្វាយតាយានយើងនេះ ឲ្យលើកដីប្រឡាយ ។ ក្រោយមកទៀតគេបញ្ជូនខ្ញុំទៅចូលគុក ស្វាយតាយាន ព្រោះគេចាក់ចុចថាលួចពងមាន់ ។ ការងារលើកផ្លូវពីរនាក់៥ម៉ែត្រ ។ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៧៦ ខ្ញុំត្រូវជាប់គុក ។ បន្ទាប់មកទៀតទៅប្រជុំនៅវត្តព្រៃធ្លកដោយអង្គការខុះកម្លាំងតាម សហករណ៍ព្រៃតាញ៉យ ។ក្រោយមកទៀតម្តាយខ្ញុំដឹងថាខ្ញុំជាប់គុក រួចគាត់ក៏ស្នើតាពេជ្រ សារឿន ឲ្យបើកបញ្ជីមើលរួចក៏ឲ្យកងកម្លាំងទៅយកខ្ញុំមកដាក់នៅកន្លែងរបស់តាពេជ្រ សារឿន ។ នៅកន្លែង នោះ ពេលថ្ងៃគេបញ្ជូនខ្ញុំមកវត្តសំប៉ុប ។ ពេលដេកគេឲ្យខ្ញុំទៅដេកនៅវត្តឫស្សីសាញ់ ។ ដល់ស្អាក់ នៅបានពីរយប់ ក៏តាជួបជាអចិន្ត្រៃយ៍ តាពេជ្រ សារឿនជិះកង់ទៅ រួចក៏ឲ្យពួកខ្ញុំតំរង់ជួរ បន្ទាប់មកគាត់(តាជួប) ក៏ហៅឈ្មោះខ្ញុំ និងឈ្មោះម្នាក់ទៀតមកថាត្រូវរួចខ្លួន ។ រួចព្រឹកឡើងក៏មក ធ្វើការនៅកន្លែងពេជ្រ សារឿនដដែល គេឲ្យខ្ញុំមើលដំណាំដូង ខ្នុរ ។ រួចក៏ទៅប្រជុំនៅវត្តព្រះពន្លា គ្នាខ្ញុំ ១៣នាក់រួចខ្លួនទាំងអស់ ប៉ុន្តែគេឲ្យទៅនៅសហករណ៍សិន ។ បន្ទាប់គេបញ្ចូលខ្ញុំជាក្រុមសាមគ្គី ទៀតគេឲ្យកូនក្របីខ្ញុំមួយនឹមដើម្បីភ្ជួររាស់ ។ គ្រាន់តែក្របីឯងទៅហិតគូទក្របីគេៗកសាងមួយល្ងាចទៅ ព្រោះចោទថាវាខុសសិលធម៌ ។ គេកសាងថាមិត្តឯងឥឡូវនៅនិយាយសេរី និយាយរឿងពី សង្គម គ្រាន់និយាយថា “អើ!កាលពីយើងនៅរៀន ហាក់ដូចជាសប្បាយ” ។ គ្រាន់តែប៉ុណ្ណោះ គេកត់ សម្គាល់ទុក រួចក៏យកយើងទៅកសាងទៅ ។

ខ្ញុំមិនបានចូលទៅក្នុងគុកឫស្សីសាញ់ទេ ប៉ុន្តែខ្ញុំនៅសហករណ៍ លុះគេប្រើខ្ញុំឲ្យទៅយករទេះ នៅ គុកឫស្សីសាញ់ទៅដឹកជញ្ជូន ។ ពេលដឹកជញ្ជូននឹង បើជួបជាមួយកម្មាភិបាលគេ នោះ ប្រាកដជាគេឲ្យដោះគោនោះចេញ ហើយឲ្យទឹមខ្លួនឯងម្តង ។ អ្នកទោសធ្ងន់មិនបានឲ្យចេញពីគុកទេ ព្រោះជាប់ពាក់ពន្ធ័នឹងរឿងនយោបាយរបស់គេ ឯទោសស្រាលវិញគឺជាប់និន្នាការបន្តិចបន្តួច ។ ប្រធានគុកធំនោះឈ្មោះកែប ប៉ុន្តែក្នុងសៀវភៅរបស់ក្រុមស្រាវជ្រាវខក្រិដ្ឋកម្មប្រល័យពូជសាសន៍ ដាក់ឈ្មោះថា ទុំ ខែង ។ មានមាឌស្តើង ។ អនុប្រធានឈ្មោះ

[៨] សាលាទួលស្វាយព្រៃ កាលពីជំនាន់ខ្មែរក្រហមកាន់អំណាច១៩៧៥-៧៩ គឺជាមន្ទីរសន្តិសុខស-២១(ទួលស្លែង)

ខុម ។ ឈ្មោះនេះសាហាវណាស់ ពេលបណ្តើរអ្នកទោសម្តង១ វាបានដោតខ្សែអំបោះមួយសសៃតាមប្រឡោះត្រចៀកអ្នកទោសទាំង ខ្សែ១ ប្រសិនបើដាច់ខ្សែអំបោះ ប្រាកដជាត្រូវវ៉ៃពេញគុកហើយ ។ ចំណែកឈ្មោះ ពេជ្រ សារឿន ជាប្រធានមន្ទីរបុស្សីសាញ់ ។ ឈ្មោះ សារ៉ន ។ ឈ្មោះ ជួប ។ ឈ្មោះ បូ ។ ឈ្មោះ ផន នៅទួលសំប៉ប ជាមួយតា បូ ។ កាលណាយកប្រជាជនមកពីមូលដ្ឋានគឺចូលមន្ទីរសិន រួចទើប បញ្ជូនមកតាផន ។

តាផន មានតួនាទីទទួលខាងអ្នកទោសដែលគេបញ្ជូនមកទាំងធ្ងន់ទាំងស្រាល ។ រួចគាត់បែង ចែក កាលណាទោសធ្ងន់អ្នកឯងចូលគុក កាលណាផ្នែកនារីអ្នកឯងទោសស្រាល ឲ្យដើររកដើម បេះយកទៅចិញ្ចឹមជ្រូក ។ តាផន ធ្លាប់វ៉ៃមនុស្សឲ្យធ្វើការ ខ្ញុំឃើញផ្ទាល់ភ្នែកនូវការបញ្ចេញកំហឹង របស់គាត់ គឺទាត់មួយជើង ពីរជើងទៅលើអ្នកធ្វើការ ។ តាផន ជាអ្នកសួរចម្លើយអ្នកទោស រួច គាត់មានបញ្ជីសំរាប់កត់ឈ្មោះអ្នកទោសផង ។ ចំណែក សារ៉ន នៅជាប់ជាមួយ ពេជ្រ សារឿន តាផន មកកាន់នៅមន្ទីរទួលសំប៉បតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧៦ កាន់នាទីជាសន្តិសុខត្រួតអ្នកទោស ។ តាផនមានសៀវភៅសំរាប់បែងចែកអ្នកទោសធ្ងន់និងស្រាល ។ តាផន ក៏ជាអ្នកបណ្តើរអ្នកទោស ផ្នែកនារីពី៥០-៦០នាក់ទៅស្ទូងនៅតាមព្រំដែនដែរ ។ ចំណែកផ្នែកបុរសវិញច្រើនគ្រប់គ្រងដោយមិត្ត កែប ។ គាត់(តាផន) ធ្លាប់បានបញ្ជាទៅប្រធានគុកមិត្ត កែប ថាឲ្យយកអ្នកទោសទៅសម្លាប់ ។ ខ្ញុំធ្លាប់ឃើញបញ្ជីសៀវភៅរបស់ តាផន ប៉ុន្តែឥឡូវមិនដឹងទៅណាទេ ។ សៀវភៅនោះ ដូចជា សៀវភៅគ្នៀរនាល ទំហំបណ្តោយប្រហែលជាបីតឹក ទទឹងប្រហែលជាមួយតឹកកន្លះ កំរាស់ប្រហែល ជា២-៣ហ៊ុន ។ មានអ្នកទោសប្រហែលរាប់ពាន់នាក់ ។ សៀវភៅនេះមានក្របខាងក្រៅពណ៌ខ្មៅ ក្របរឹង ។ ពេលចុះទៅចាប់ប្រជាជនម្តង១ ខ្ញុំបានឃើញ តាផន មានកាន់បញ្ជីនេះទៅជាមួយផង ។ ពេលចុះមកចាប់ប្រជាជន ក្នុងបញ្ជីរបស់គាត់មានឈ្មោះដែលត្រូវចាប់រួចទៅហើយ ព្រោះកាល នោះពួកគេបានបង្កប់កងឈ្លបតាមផ្ទះប្រជាជនដើម្បីស៊ើបការណ៍ពេលយប់ ។ លុះស៊ើបការណ៍ដឹង ហើយកងឈ្លបនោះក៏មករាយការណ៍ជូន តាផន ហើយក៏តាផនកត់ឈ្មោះបញ្ចូលទៅក្នុងសៀវភៅ របស់គាត់ លុះបន្ទាប់មកក៏មកចាប់យកទៅដាក់គុកទៅ ។ ជួនកាលមានសហករណ៍គេមករាយការណ៍ប្រាប់ តាផន ពីនរណាម្នាក់ដែលគេស្អប់ ឲ្យតាផនមកចាប់គេទៅ ។ តាផន ជាអ្នកសរសេរ ផ្ទាល់ ។ តាផន មានស្រុកកំណើតនៅសំឡី(ភូមិសំឡី ឃុំសំឡី ស្រុកកំពង់រោទ៍) ។ មានប្រជាជន យើងច្រើនណាស់ដែលចង់សងសឹកទៅលើឈ្មោះ ផន ប៉ុន្តែមិនបានជួប ។ ឲ្យតែជួបគឺចិញ្ច្រាំដូច ប្រហុកអញ្ចឹង ។ ខ្ញុំឃើញថា តាផន មានសៀវភៅនេះតាំងពីដើមឆ្នាំ១៩៧៦ ហើយក្រោយមក មិនមានដូរសៀវភៅនេះទេ ។ ក្រោយពេលបែកខ្ញុំបានឃើញ តាផននោះរត់ទៅជាមួយពួកខ្ញុំ លុះទៅដល់បឹងវ៉ែ ក៏បែកគ្នាត្រឹមបឹងវ៉ែទៅ ។ ហើយពេលដែលរត់ទៅនោះ ខ្ញុំបានឃើញ តាផន មាន កាន់កាតាបខ្មៅទៅជាមួយផង ។ ខ្ញុំជឿថា តាផន ពិតជាយកសៀវភៅនេះទៅជាប់ជាមួយខ្លួន ។ មូលហេតុដែល តាផន យកសៀវភៅនេះទៅជាមួយ ព្រោះគាត់យល់ថានៅមានអនាគតស្ថិត ស្ថេរទៅថ្ងៃមុខ ព្រោះពេលនោះគេមិនថាគេចាញ់ទេ គឺគេថយមួយរយៈ ។ ចំពោះពាក្យថា តាផន

ត្រូវគេចាប់ឃុំយកទៅកាន់ស្វាយរៀង នេះជាពាក្យមិនពិតទេ ព្រោះតាផននេះឃោរឃៅណាស់ ។ តាផន ខ្ញុំឃើញគាត់នៅកាន់តំណែងនេះតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៦រហូតដល់ចុងឆ្នាំ១៩៧៨ គាត់មិនបាន រត់ទៅនៅស្រុកកៀនស្វាយទេ ។ តាផន មានមាឌល្អិត សស្គើង ច្រមុះស្រួច ច្រការវែង ។ តាជួបស្លាប់នៅមុខអណ្តូងទឹកដោយសារតែគ្នាគេ ។ មូលហេតុស្លាប់ព្រោះតាជួបមានចិត្តស្រឡាញ់ ប្រជាជន ។ តាជួបស្លាប់ដោយសារគាត់លែងប្រជាជន និងទាហានច្រើនណាស់ ។ តាជួប ជា មនុស្សល្អ ព្រោះគាត់ជួយដោះលែងប្រជាជនយើង គាត់ចេះគិតគូរ ថ្លឹងថ្លែង ពិចារណាច្បាស់ លាស់ ។ អ្នកបញ្ជារឲ្យសម្លាប់ ជួប ប្រហែលជាពេជ្រ សារឿន ជាប្រធានមន្ទីរសន្តិសុខស្រុក តែម្តង ។ តាផន ជាមនុស្សមិនល្អទេ ។ តាជួបជាអនុប្រធានរបស់ ពេជ្រ សារឿន ។ ទាំងតាជួប តាពេជ្រ សារឿន តាផនសុទ្ធតែមានសៀវភៅទាំងអស់ ។ សៀវភៅអ្នកទោស ក្រៅពី តាផន មិនមានអ្នកណាមានទេ ។ តាផនមានតួនាទីខាងបែកចាយអ្នកទោសផង ខាងសេដ្ឋកិច្ចផង ខាងនារីទៅធ្វើអង្ករ-បេះប្រាច់បបរបាយជ្រូកផង... ។ ចំពោះការបែងចែកអ្នកទោស តាផន ជាអ្នកបែង ចែកផ្ទាល់ ។ ទោសធ្ងន់ត្រូវប្រគល់ទៅឲ្យឈ្មោះ កែច ជាអ្នកគ្រប់គ្រង ។ ចំណែកទោសស្រាល គាត់ជាអ្នកគ្រប់គ្រងដោយផ្ទាល់ ។ កាលមានលិខិតពីពេជ្រ សារឿនមកតាផនជាអ្នកមើលរួចក៏ ធ្វើការបែងចែកអ្នកទោសដែលបានបញ្ជូនមក ។ អ្នកទោសធ្ងន់ប្រគល់ទៅវត្តឬស្សីសាញ់ ឯអ្នកទោសស្រាលត្រូវនៅវត្តទួលសំប៉ែបនេះ អ្នកទោសណាក៏ដោយឲ្យតែចូលដល់ដៃតាផនហើយគឺគ្មាន អ្នកណាមានជីវិតរស់នៅឡើយ ។ គាត់(តាផន) ជាអ្នកសម្លាប់មនុស្សដោយសន្តិវិធី ។ តាផនមាន តួនាទីគ្រាន់តែជាអ្នកបែងចែកអ្នកទោសតាមប្រភេទស្រាល និងធ្ងន់ ប៉ុន្តែមានការសួរចម្លើយ អ្នកទោសខ្លះដែរ ។ ក្នុងការសួរចម្លើយគាត់គ្រាន់តែប្រាប់ប្រជាជនទាំងនោះថា«បើមានរៀងអីសូម ឆ្លើយតាមត្រង់មកក្រែងលោខ្ញុំដាក់ទោសស្រាលឆាប់បានលែងទៅវិញ» តាមពិតគ្មានរឿងលែងទេ ក្រោយពេលបែកហើយ មានជីវិតរស់រានមកនេះ ខ្ញុំគ្មានគំនិតគុំគួនជាមួយពួកនោះទេ មានតែការ សាមគ្គីគ្នា ។ ពួកវាសម្លាប់អស់ប៉ុន្មានលាននាក់ទៅហើយ បើយើងមានគំនិតចង់សងសឹង គុំគួន ទៀតនោះគឺគ្មានសល់ទេ ។ ប៉ុន្តែអ្នកដែលមានខ្លួននោះមិនសូវហ៊ានមកអើតស្រុកទេ ។ ខ្ញុំចង់ឲ្យមាន តុលាការមួយដើម្បីកាត់ទោសខ្មែរក្រហមមួយចំនួននេះ ដើម្បីកុំឲ្យមានសល់តទៅទៀត ។ ហើយ ក្រោយពីកាត់ទោសហើយមកគឺប្រាកដជាគ្មានការវិលត្រឡប់មកជាលើកទីពីរទៀតទេ ។ ប្រសិនបើមិនទាន់មានការកាត់ទោសខ្មែរក្រហមទេ ខ្ញុំនៅតែជឿពិតជាមានខ្មែរក្រហមបង្កប់ខ្លួន ។ នៅពេល មានតុលាការមួយ ខ្ញុំចង់មានសំណូមពរមួយគឺចង់ឲ្យខាងតុលារអន្តរជាតិចុះមកផ្ទាល់ដោយរួម សហការជាមួយតុលារការជាតិ ដើម្បីស្វែងរកចាប់ជនឧក្រិដ្ឋមកកាត់ទោសឆាប់ៗ ។ ឈ្មោះ កែច ដែលជាអនុប្រធានគុកឬស្សីសាញ់នោះ បច្ចុប្បន្នខ្ញុំឮថារស់នៅស្អាង-កោះធំ (ស្រុកស្អាង-ស្រុកកោះធំ ខេត្តកណ្តាល) ។

ចំពោះបញ្ហាបញ្ជីអ្នកទោសនេះ នៅមានមនុស្សពីរនាក់ទៀតដែលទាក់ទងគឺៈ

១)សមមិត្ត សារ៉ន សព្វថ្ងៃរស់នៅឃុំអរិយក្សត្រ ស្រុកល្វាឯម ខេត្តកណ្តាល នេះតាម សេចក្តីរាយការណ៍របស់ សេក សុខុន ។ គួរបញ្ជាក់ដែរថា សារ៉ន ជាអតីតសន្តិសុខនៅគុកបុស្សី សាញ់ ហើយក៏ជាមនុស្សជំនិតរបស់ សមមិត្តពេជ្រ សារឿនដែរ ។ សារ៉ន មានប្រពន្ធឈ្មោះ សាវី ដែលអតីតជាប្រធានកងចល័តឃុំតាំងពីឆ្នាំ១៩៧០ដល់១៩៧៧ ។ អ្នកទាំងពីរនាក់នេះ តាមសំដីរបស់ប្រជាជនមួយចំនួនបានប្រាប់ថាជាមនុស្សកាចសាហាវណាស់ ។

២)សមមិត្ត កែច សព្វថ្ងៃរស់នៅស្រុកស្អាង ខេត្តកណ្តាល ។ អតីតជាអនុប្រធានគុក បុស្សី ។ ឈ្មោះនេះក៏ជាអ្នកសម្លាប់មនុស្សយ៉ាងសាហាវដែរ ។

អ្នកទាំងពីរនេះ សុទ្ធតែជាមនុស្សដែលស្គាល់តាជនច្បាស់ ហើយក៏ជាអ្នកដឹងច្បាស់ដែរថា តើតាជន មានបានធ្វើអ្វីខ្លះកាលពីជំនាន់នោះ(ប៉ុលពត) ។ បញ្ជីអ្នកទោសមួយនឹងត្រូវបានរក ឃើញថា តើនរណាជាអ្នកកាន់បន្ទាប់ពីបានជួបជាមួយសមមិត្តទាំងពីរខាងលើរួច ។

ស្រុករមាសហែក

១)មន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយ លេខកូដទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ២០០៤០៨

ស្រុករមាសហែក មានទីតាំងស្ថិតនៅប៉ែកខាងលិចទីរួមខេត្តស្វាយរៀងប្រហែល៤៣គីឡូ ម៉ែត្រតាមផ្លូវជាតិលេខ១០ ។ ឃុំជ្រៃធំជាគោលដៅនៃក្រុមយើងក្នុងការស្វែងរកទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្មថ្មី ដែលបានកំណត់ទុកតាមរបាយការណ៍កាលពីឆ្នាំ១៩៨២របស់សាលាខេត្តស្វាយរៀង ។ ជីវភាព ប្រជាជននៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំភាគច្រើនបំផុតគឺប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតដោយសារការបង្កបង្កើនផល លើផ្ទៃដីបន្តិចបន្តួចស្ថិតនៅខាងក្រោយផ្ទះរៀងៗខ្លួន ។ ពេលក្រុមយើងទៅដល់ផ្ទះរបស់លោកមេឃុំ ជ្រៃធំនៅម៉ោង១១:២៣យើងមិនបានជួបគាត់ទេព្រោះគាត់មានការប្រជុំនៅឯសាលាស្រុក រមាសហែក ដែលមានចម្ងាយប្រហែលជិត១០គីឡូម៉ែត្រពីផ្ទះរបស់គាត់ ។ "មន្ទីរសន្តិសុខវាយ ស្វាយអ្នកណាក៏ដឹងដែរ" នេះជាសំដីរបស់មីងមោង អ៊ុតដែលបានប្រាប់យើងយ៉ាងក្បោះក្បាយក្នុង ពេលសម្ភាសន៍ ។ ប្រជាជនភាគច្រើនដែលរស់នៅទីនោះសុទ្ធតែបានដឹងគ្រប់ៗគ្នាថា ទីតាំងមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយ ជាមន្ទីរសំរាប់ឃុំឃាំងអ្នកទោសគ្រប់ប្រភេទ ។ មន្ទីរនេះត្រូវបានបង្កើតឡើង តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ក្រោយថ្ងៃជ័យជំនះរបស់ខ្មែរក្រហម(១៧មេសា) ។ ប្រជាជនដែលបានជម្លៀស ចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ និងពីទីរួមខេត្តស្វាយរៀង(ក្រុងស្វាយរៀង) សុទ្ធតែត្រូវបាននាំយកមកដាក់ នៅទីនេះ(វាលស្វាយ)ទាំងអស់ ។ ក្នុងពេលដែលយកប្រជាជនទាំងនោះមកដាក់ គឺមិនបានឲ្យអ្នក ទាំងនោះដើរដោយសម្រួលទេ ។ មីងមោង អ៊ុតរស់នៅក្នុងភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក បាននិយាយថា គាត់បានឃើញ

ពួកខ្មែរក្រហមបណ្តើរអ្នកទោសដែលភាគច្រើនយកមកពីភ្នំពេញ និងស្វាយរៀងកាត់តាមផ្លូវនេះ(ផ្លូវជាតិលេខ ១០) ទាំងខ្សែៗនៅឆ្នាំ១៩៧៥ បណ្តើរយកទៅកាន់ មន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយ ។ ចំណែកមីងចាន់ ដូ អាយុ ៣៨ឆ្នាំ រស់នៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុក រមាសហែក ក៏បានប្រាប់ថាគាត់បានសង្កេតឃើញមានអ្នកដែលបណ្តើរអ្នកទោសនោះមានកាន់ កាំភ្លើងមុខក្រោយ ដើម្បីការពារអ្នកទោសមិនឲ្យលួចរត់ ។ ប្រជាជនជម្លៀសទាំងនោះមិនត្រូវបាន រួចខ្លួនពីសេចក្តីស្លាប់ឡើយ បន្ទាប់ពីបានចូលមកដល់មន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយហើយនោះ ។ នៅពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ១៩៧៥ ពួកខ្មែរក្រហមបានកំទេចចោលទាំងអស់នូវប្រភេទប្រជាជនថ្មីដែលខ្លួនបានចាប់មក ។ ក្រោយការសម្លាប់មន្ទីរនេះមិនស្ថិតនៅភាពទំនេរទេគឺមានបញ្ជូនចូលបន្ថែមនូវអ្នកទោស ជាច្រើនរយនាក់ទៀតដែលសុទ្ធសឹងតែជាប្រជាជនមូលដ្ឋាន ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៧៦រហូតមកដល់ ១៩៧៨ មន្ទីរនេះបានទទួលឲ្យចូលនូវគ្រប់ប្រភេទប្រជាជនទាំងអស់ដូចជា ប្រជាជនដែលមាន ស្បែកសៗខ្លះ អ្នកជាប់ខ្សែស្រឡាយជាមួយវៀតណាមខ្លះ ទាហានខ្មែរក្រហមដែលពួកខ្មែរ ក្រហមយល់ថាជាទាហានបក្សពួកខាងសោភឹមខ្លះ និងយកអ្នកទោសខ្លះពីវត្តស្វាយទន្ទឹមមកដាក់នៅ ទីនេះ(វាលស្វាយ)ដែរ ព្រោះពេលនោះនៅវត្តស្វាយទន្ទឹម[៩] ពេញហៀរដោយអ្នកទោសដែលត្រូវ យកទៅសម្លាប់ឲ្យនៅលាយចំរុះគ្នា ។ លោកពូម្នាក់ឈ្មោះភឹម សាក់បានរៀបរាប់ប្រាប់យើងថា គាត់ជាទាហានខ្មែរក្រហមម្នាក់ខាងបក្សពួកសោភឹមស្ថិតនៅក្នុងកងពលលេខ៣ ដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនមកដាក់នៅមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយនៅដើមឆ្នាំ១៩៧៨ គឺនៅពេលដែលទាហានខាងសោភឹម ត្រូវ បែកខ្ញែកមកដោយសារការវាយប្រហារពីពួកខ្មែរក្រហមម្ខាងទៀត ។ លោកពូបានរៀបរាប់ថា អ្នកគ្រប់គ្រងនៅមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយនេះឈ្មោះ តាភ័ណ ជាប្រធាន និង តាសំអេន ជាអនុ ប្រធាន ។ ទាំងពីរនាក់នេះមិនមែនជាអ្នកសម្លាប់មនុស្សទេ ។ អ្នកទោសទាំងអស់ត្រូវនាំយកទៅ សម្លាប់នៅទួលមួយដោយកូនចៅមួយចំនួនរបស់តាភ័ណ និងតាសំអេន ។ អ្នកទោសទាំងអស់ភ័យ យ៉ាងខ្លាំងពេលដែលខ្លួនត្រូវបានពួកខ្មែរក្រហមដាក់បាយឲ្យហូបនៅផ្ទាល់ដី ព្រោះសកម្មភាពនេះជា ប្រការមួយដែលបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ពិតជាមានការសម្លាប់មនុស្សក្រោយពេលបរិភោគបាយរួច ។ នេះជាទំលាប់របស់ពួកខ្មែរក្រហមពេលដែលយកមនុស្សទៅសម្លាប់ម្តងៗ ។ អ្នកទោសភាគ ច្រើនមិនត្រូវបានរួចខ្លួនមកវិញឡើយនៅពេលដែលបានទៅជាប់នៅមន្ទីរនេះហើយ ប៉ុន្តែលោកពូ ភឹមសាក់ បែរជាមានសំណាងបានរួចខ្លួនមកវិញ ហើយមានជីវិតរស់រហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។ មូល ហេតុនេះលោកពូភឹមសាក់បានប្រាប់យើងថាអ្នកទោសដែលជាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥ មកដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៧ សុទ្ធតែត្រូវស្លាប់ទាំងអស់ ។ ចំណែកអ្នកដែលជាប់ក្រោយពីនោះដែលមានចំនួនប្រហែល ជាង១០០នាក់ត្រូវបានដោះលែងឲ្យរួចខ្លួនខ្លះ និងបញ្ជូនទៅកាន់អ្នកលឿងខ្លះ ព្រោះជិតដល់ថ្ងៃ រំដោះឆ្នាំ១៩៧៩ ។

[៩] ទីតាំងវត្តស្វាយទន្ទឹមនោះ ក្រុមយើងបានចុះទៅស្រាវជ្រាវម្តងរួចហើយកាលពីឆ្នាំ១៩៩៥ ។

២) ទីតាំងពិឃាតនៅទួលព្រៃស្វឹក លេខកូតភូមិសាស្រ្ត២០០៤០៧

ទួលមួយកណ្តាលវាលស្រែ ក្លាយជាទួលសម្រាប់សម្លាប់មនុស្សតាំងពីពាក់កណ្តាល ឆ្នាំ១៩៧៥រហូតមកដល់ដើមឆ្នាំ១៩៧៩ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរក្រហម ។ ទីទួលនោះមានឈ្មោះថា**ទួលព្រៃស្វឹក**ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក ។ អ្នកទោសស្ទើរតែទាំងអស់ដែលបានបញ្ជូនពីមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយមកសម្លាប់ គឺគ្មានកន្លែងណាក្រៅពីទីតាំងពិឃាត**ទួលព្រៃស្វឹក**នេះឡើយ ។ មីងមោង អ៊ុតបាននិយាយថាមានរណ្តៅច្រើន ហើយក្នុងមួយរណ្តៅៗមានសាកសពលើសពី១០នាក់ ។ កែន សៀក អាយុ៣៥ឆ្នាំ រស់នៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក បានប្រាប់ថាមានប្រហែលពី៤០០ទៅ៥០០រណ្តៅ ហើយក្នុងមួយរណ្តៅៗ មានទំហំចាប់ពី២ម៉ែត្រឡើងទៅ និងជំរៅ១ម៉ែត្រ ។ មានសាកសពរាប់ពាន់នាក់ បូករួមទាំងសាកសពដែលបានស្លាប់នៅក្នុងអណ្តូងទឹកមួយនៅក្បែរមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយផង ។

ក្រោយឆ្នាំ១៩៧៩ រណ្តៅទាំងនោះត្រូវបានគាស់ដោយកងទ័ពវៀតណាមរួមជាមួយប្រជាជនកម្ពុជាដើម្បីយកអដ្ឋិធាតុទាំងនោះទៅដាក់តំកល់នៅទីតាំងវត្តជ្រៃធំក្នុងភូមិដងក្តា ។ ក្នុងការគាស់រណ្តៅទាំងនោះមានប្រជាជនក្នុងភូមិច្រើនណាស់បានដឹងនិងបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែក ។ ដាក់ស្តែង មីងសុខ វឿន មោង អ៊ុត ចាន់ ដូ និងអ្នកផ្សេងទៀតបាននិយាយថាមានលលាដ៍ក្បាលច្រើនណាស់រហូតដល់ជាងពាររទេះគោឯណោះ ។ លលាដ៍ក្បាលទាំងនេះ ត្រូវបានគាស់ឡើងនៅឆ្នាំ១៩៨០ដោយកងកម្លាំងរបស់កងទ័ពវៀតណាមរួមសហការជាមួយប្រជាជនកម្ពុជាដែលភាគច្រើនមកពីទីក្រុងភ្នំពេញ ។ អ្នកស្រុកនិយាយថា អ្នកដែលមកជីករណ្តៅនេះមានសំលៀកបំពាក់ស្អាតបាតទំនងជាអ្នកធ្វើការធំនៅភ្នំពេញ ។ អដ្ឋិធាតុដែលបានគាស់នោះគឺបានប្រហែលមួយភាគប៉ុណ្ណោះនៃឆ្អឹងដែលនៅក្នុងដីសព្វថ្ងៃនេះ ។ ហើយភាគច្រើនបំផុតនៃឆ្អឹងដែលបានគាស់នោះ គឺលលាដ៍ ក្បាល ។ ក្រោយការគាស់ឆ្អឹងទាំងនោះត្រូវបានយកមកតំកល់នៅវត្តជ្រៃធំ ដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិ ដងក្តារ ឃុំជ្រៃធំ បន្ទាប់ពីមានការថតរូបជាឯកសារដោយ…………………… និងដុះលាងរួចមក ។ ដោយការការពារមិនដិតដល់ អដ្ឋិធាតុទាំងនោះត្រូវបានដឹកជញ្ជូនយកទៅកាន់វត្តតាហង់ចាស់ឲ្យ ដែល បច្ចុប្បន្នហៅថាវត្តកំពង់ត្រាច[១០] ព្រោះទីនោះមានសន្តិសុខជាង ។ ចំនួនលលាដ៍ក្បាលដែលបានគាស់ នោះ ចាន់ ដូបានធ្វើការសន្និដ្ឋានថាមានពី២០០ទៅ៣០០ក្បាល ។

ខាងក្រោមនេះជាសំដីផ្ទាល់មាត់របស់ប្រជាជននៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ដែលបានសម្រាយបំភ្លឺពីមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយ និងកន្លែងពិឃាតទួលព្រៃស្វឹក ។

---

[១០] នៅក្នុងរបាយការណ៍ឆ្នាំ១៩៩៥របស់ក្រុមផែនទី វត្តនេះបានចុះស្រាវជ្រាវរួចហើយ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយអ៊ំស្រី មោង អ៊ុត

ខ្ញុំមានអាយុ៥៨ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំមានស្រុកកំណើតនៅហ្នឹងតែម្ដង (ភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុក រមាសហែក ខេត្តស្វាយរៀង) ។ ខ្ញុំបានឃើញកន្លែងដែលគេ(ខ្មែរក្រហម)សម្លាប់នៅក្បែរស្រែខ្ញុំ ដែរ ។ ក្នុងមួយរណ្ដៅមានប្រហែល១០នាក់ ។ ជនរងគ្រោះច្រើនយកមកពីស្វាយរៀង ពីភ្នំពេញ កាលពីឆ្នាំ១៩៧៥ ។ ខ្ញុំឃើញជនរងគ្រោះត្រូវបានបណ្ដើរមកតាមថ្នល់នេះ(ថ្នល់ជាតិលេខ១០)
ដោយចងជាខ្សែៗយកទៅដាក់គុកនៅវាលស្វាយក្នុងភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក ខេត្តស្វាយរៀង ។នៅឆ្នាំ១៩៧៩ មានកងទ័ពវៀតណាមរួមជាមួយប្រជាជនយើងបាននាំគ្នាគាស់រណ្ដៅសាកសពទាំងនោះ ។ គាស់នាពេលនោះបានតែលលាដ៍ក្បាលទេ ដែលមានចំនួនរាប់រយក្បាល ។ ក្រោយពីហាលលលាដ៍ក្បាលទាំងនោះស្ងួតទៅ ក៏យករទេះគោមកដឹកយកទៅដាក់នៅវត្តជ្រៃធំ ។ កាលពីគាស់នោះនៅធំក្លិនស្អុយនៅឡើយ ។ បច្ចុប្បន្នឆ្អឹងទាំងនោះដែលបានយកទៅដាក់នៅវត្តជ្រៃ (វត្តជ្រៃធំ) នោះមិននៅទេ គឺយកទៅដាក់នៅវត្តតាហង់ ហៅវត្តកំពង់ត្រាចរហូតដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ព្រោះកាលនោះមានគោមកស៊ីឆ្អឹងនៅវត្តជ្រៃ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយមីង ចាន់ ដួ

ខ្ញុំមានអាយុ៣៨ឆ្នាំ ខ្ញុំបានឃើញផ្ទាល់ផ្នែកនូវការបណ្ដើរមនុស្សទាំងខ្សែៗ ដែលជម្លៀស មកពីទីក្រុង អ្នកធ្វើការ.....។ ពេលបណ្ដើរ អ្នកបណ្ដើរនោះមានកាន់កាំភ្លើងមុខក្រោយដើម្បីការ ពារកុំឲ្យអ្នកទោសរត់ ។ អ្នកទោសច្រើនជាប្រជាជនជម្លៀសពីកន្លែងឆ្ងាយៗ ខ្លះមានសក្ដ៍២ខ្លះ៣ ។ ចំណែកប្រជាជនមូលដ្ឋានច្រើនបញ្ជូនទៅកាន់ខេត្តឆ្ងាយៗ ដូចរូបខ្ញុំទៅនៅឯពោធិសាត់ឯណោះ ។ លលាដ៍ក្បាលដែលគាស់បាននោះមានច្រើនណាស់ ដឹកបីរទេះឯណោះ ។ លលាដ៍ក្បាលសរុបទាំងអស់ប្រហែលពី២០០-៣០០នាក់ ។ នៅច្រើនទៀតដែលគាស់មិនអស់ ។ ឆ្អឹងដែលគាស់រួចនោះត្រូវយកទៅទុកនៅក្នុងវត្តជ្រៃធំ ស្ថិតនៅភូមិដងក្ដារ ឃុំជ្រៃធំ ។ មូលហេតុដែលបានឃើញវៀតណាមគាស់រណ្ដៅសាកសពដោយសារពេលនោះគាត់ទៅស្ទូងស្រែ ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាមានរណ្ដៅចំនួន ប៉ុន្មានទេ ។ ជនរងគ្រោះខ្លះដឹកយកមកពីវត្តស្វាយទន្ទឹម ព្រោះនៅទីនោះ(វត្តស្វាយទន្ទឹម)ដាក់មិន អស់ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយលោកពូភឹម សាក់

ខ្ញុំមានអាយុ៤២ឆ្នាំ ។ស្រុកកំណើតខ្ញុំនៅភូមិត្រគៀបក្តាម ឃុំត្រពាំងស្តៅ ស្រុករមាស ហែក ខេត្តស្វាយរៀង ។ ខ្ញុំជាទាហានធ្វើការ នៅកងពលលេខ៣របស់ខ្មែរក្រហម ។ ខ្ញុំត្រូវរបួស ហើយទៅដេកពេទ្យនៅខេត្តព្រៃវែង ហើយបន្ទាប់មកក៏មានការវាយបក្ខពួកខាង សោភឹម ក៏ច្របូក ច្របល់ ហើយខ្ញុំក៏ត្រឡប់មកផ្ទះ ។ មកដល់ផ្ទះបានមួយយប់ ស្រាប់តែគេ(ពួកខ្មែរក្រហម) ទៅចង ខ្ញុំមកដាក់នៅមន្ទីរសន្តិសុខនៅវាលស្វាយ ។ ពេលមកដល់មន្ទីរនេះ ខ្ញុំត្រូវគេដាក់ខ្នោះដៃ ជើង ។ ក៏មានការសួរចម្លើយខ្លះៗដែរ ប៉ុន្តែគ្មានវ៉ៃចំពោះខ្លួនខ្ញុំ តែវ៉ៃគេផ្សេងៗ ។ ក្រោយមកអ្នកវ៉ៃគេ នោះត្រូវពួកនិរតីចាប់ចងទៅលិច (អ្នកលឿង ភ្នំពេញ) ទៅ ។ ពេលយកទៅលិចនោះមានអ្នក ទោសទាំងអស់ចំនួន២៩នាក់រួមទាំងខ្ញុំផង ។ ពួកគេបេះតែបញ្ជូនទៅរហូតដល់ស្រុកមោង ខេត្ត បាត់ដំបង ។ អ្នកជាប់ទោសនៅវាលស្វាយ នេះមានចំនួនជាងមួយរយនាក់ ។ អ្នកទោសមួយចំនួន ត្រូវបានដោះលែងខ្លះ ។ មានយកទៅសម្លាប់ខ្លះនៅទួលមួយក្បែរគុកនេះ ។ គេដាក់បាយឲ្យស៊ីផ្ទាល់ នឹងដី រួចក៏យកទៅសម្លាប់ចោលទាំងអស់ចំនួន២៩នាក់ ។ អន្លង់ដែលខ្ញុំឃើញជីកពីល្ងាច ស្រាប់តែ មិនឃើញព្រោះសាកសពណែនអស់ ។ អន្លង់នេះជីកដោយពួកសន្តិសុខ ។បច្ចុប្បន្ននេះត្រូវបានគាស់ ហើយ ។ អន្លង់នោះឈ្មោះ**ត្រពាំងអញ្ចាញ ។** បច្ចុប្បន្នគាស់អស់ហើយ ប៉ុន្តែមិនបានរើសយកឆ្អឹង អស់ទេ ។ អ្នកទោសទាំងអស់ច្រើនយកទៅ សម្លាប់នៅក្នុងព្រៃមួយឈ្មោះថា**ព្រៃស្វឹក** ។ ទាហាន ពួកខ្ញុំចំនួន២៨នាក់ត្រូវបញ្ជូនទៅកាន់អ្នកលឿង ក្នុងចំនោមអ្នកទោសជាងមួយរយនាក់ដែលភាគ ច្រើនជាទាហានរបស់បក្ខពួកសោភឹម ។ ពេលទៅដល់លិច(អ្នកលឿង)ខ្ញុំលួចរត់ ហើយ៧ថ្ងៃ ក្រោយទើបទៅដល់ស្រុកមោង ខេត្តបាត់ដំបងទើបរួចខ្លួន ។ អ្នកទាំង២៨នាក់នោះ មានខ្លះនៅរស់ នៅឡើយដូចជាឈ្មោះ ភាជ នៅភូមិអំពិល ឃុំអំពិល តានន់ នៅភូមិព្រៃតាមូរ ឃុំសំបួរ និងឈ្មោះ អាណឹប នៅភូមិអណ្តូងខ្ទត់ ឃុំសំបួរ ។ ពួកខ្ញុំរត់មុន ថ្ងៃរំដោះ ។ មេគ្រប់គ្រងនៅ វាលស្វាយឈ្មោះ តាភ័ណ ប្រធានសន្តិសុខ ។ សំអេន ជាអនុប្រធានសន្តិសុខវាលស្វាយ ។ កូនចៅរបស់តា ភ័ណ និង សំអេន ជាអ្នកវាយសម្លាប់ ។ ប្រជាជនដែលបានជម្លៀសពីទីក្រុង ភ្នំពេញមកនោះគឺវ៉ៃសម្លាប់មុន(១៩៧៥) ។ បន្ទាប់មកវ៉ៃអ្នកមូលដ្ឋាន ហើយចុងក្រោយគឺវ៉ៃ ទាហានបូព៌ាចុងក្រោយគេ ។ ប្រជាជនចាស់ដែលខុសសីលធម៌ក៏យកមកសម្លាប់នៅហ្នឹងដែរ ។ ក៏ មានការសម្លាប់ដែលទាក់ទងនឹងជនជាតិដែរគឺជនជាតិវៀតណាម ។ ប្រជាជនដែលមានពណ៌សម្បុរ សៗក៏យកមកសម្លាប់នៅទីនេះដែរ ។ ទីតាំងនេះមានសម្លាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥មករហូតដល់ដើម ឆ្នាំ១៩៧៩ ។ ខ្ញុំជាប់គុកនេះ ពេលយប់គេដាក់ខ្នោះខ្ញុំ ពេលថ្ងៃលែងខ្នោះឲ្យទៅធ្វើការដូចជាបោច ស្មៅសន្ទូង ស្ទូងដកធម្មតា ដល់ពេលហូបបាយរួចដាក់ខ្នោះ ។ ពេលដេកគ្មានកន្ទេលទេ ។ ពេលសួរចម្លើយមានវ៉ៃខ្លះ ។

ពេលសួរចម្លើយគឺសួរតែពីប្រវត្តិបងប្អូនធ្វើអីខ្លះ មានគ្នាប៉ុន្មាន នាក់? ។ ចំណែកម្ហូបបាយវិញ គេឲ្យស៊ីនៅលើដី ដោយមានដាក់ទ្រាប់ស្លឹកចេកតូចៗឲ្យស៊ី ។ ម្ហូបវិញគឺស្ងោរត្រកៀតបង់អំបិលគ្មានត្រីសាច់ទេ ។ ខ្ញុំបានឃើញគេបណ្តើរយកទោសម្នាប់ជារៀង រាល់ថ្ងៃ ។ គុកនេះជាគុកវាលស្វាយ ។ ចំណែកកន្លែងសម្លាប់វិញស្ថិតនៅព្រៃស្លឹក ។ ខ្ញុំមានកំហឹង ឈឺចាប់ចំពោះពួកខ្មែរក្រហម ។ កាលពីមុននៅពេលដែលខ្ញុំចូលធ្វើការបានប្រហែលមួយខែ ក្រោយបែក ខ្ញុំមានកំហឹងចង់សងសឹកទៅលើពូខ្ញុំម្នាក់ដែលជាសន្តិសុខនៅវាលស្វាយ តែត្រូវគាត់ (ពូ) រត់បាត់ ។ មូលហេតុសងសឹកព្រោះកាលនោះ ខ្ញុំសុំគាត់ទៅបត់ជើងតូចនៅពេលដែលខ្ញុំរែក កណ្តាប់ស្រូវ ស្រាប់តែគាត់គំរ៉ង់កាំភ្លើងមកខ្ញុំ ហើយស្រែកថា "អ្អែង! ទៅៗ" ។ សូម្បីតែសម្ល ដែលនៅសល់ក៏មិនឲ្យខ្ញុំស៊ីដែរ គឺសុខចិត្តជះចោលទៅដី ។ ខ្ញុំគាំទ្រអោយមានតុលាការដើម្បីកាត់ ទោសខ្មែរក្រហម ព្រោះពួកវាធ្វើបាបគេច្រើនណាស់ ។ ខ្ញុំជាទ័ពខ្មែរក្រហមពីឆ្នាំ១៩៧៥-៧៧ ហើយក្រោយមកក៏ជាប់នៅទីនេះតាំងពីចុងឆ្នាំ១៩៧៨មក ។ ខ្ញុំជឿថា តុលាការដែលបានបង្កើត ដើម្បីកាត់ទោសខ្មែរក្រហមនេះពិតជាត្រឹមត្រូវ ។ ឲ្យតែបានកាត់ទោសអាមេៗទៅ អាកូនចៅតូច តាចហ្នឹងយើងគួរសំរាលទៅ ព្រោះជាមនុស្សនៅក្នុងភូមិ ។ ក្រោយពេលកាត់ទោស ខ្ញុំជឿថាអត់មានខ្មែរក្រហមជាលើកទី២ ទៀតទេ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយ សុខ រ៉ុន

ខ្ញុំមានអាយុ២៦ឆ្នាំ ។ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក ។ ខ្ញុំបានឃើញគេគាស់ ប៉ុន្តែការរើប្រជាជនមិនបានឃើញទេ ។ មានរណ្តៅច្រើនណាស់ គ្រាន់តែខាងក្រោយផ្ទះខ្ញុំមានដូចរន្ធបាយខំអញ្ចឹង ។ ក្បាលខ្មោចដែលគាស់បានមានច្រើនណាស់ ទាំងបាវៗខាង ជើងផ្ទះខ្ញុំ គំរៀបជាជួរៗ រួចថត ហើយដឹកយកទៅវត្តជ្រៃ ហើយក្រោយមកដឹកទៅវត្តតាហង់ ។ អ្នកគាស់ច្រើនមកពីភ្នំពេញ ហើយប្រហែលជាអ្នកធ្វើការធំៗហើយ ។

កិច្ចសម្ភាសន៍ជាមួយមីង កែន សៀត

អាយុ៣៥ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើតនៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក ។ ខ្ញុំបានដឹងដូច ឈ្មោះជា សាវ៉ាន អាយុ៤២ឆ្នាំ និង ឈ្មោះ ម៉ៅ យាន អាយុ៤០ឆ្នាំ មានស្រុកកំណើត នៅហ្នឹងដែរ ថាបានឃើញមានការគាស់រណ្តៅខ្មោចមែនកាលពីឆ្នាំ១៩៨០ ។ មានរណ្តៅច្រើន ណាស់ ខ្លះមានទំហំបណ្តោយ២ម៉ែត្រ បណ្តោយប្រហែល៣ម៉ែត្រ ជំរៅ១ម៉ែត្រ ។មួយរណ្តៅៗ មានប្រហែលពី១៥-

២០នាក់ៗ មានប្រហែលពី៤០០-៥០០រណ្តៅទាំងតូចទាំងធំៗ សាកសព ប្រហែលរាប់ពាន់នាក់ៗ មានរើទំលាក់នៅក្នុងអណ្តូងទឹកផងៗ អណ្តូងនេះមានទំហំប្រហែល ១០ ម៉ែត្រជាងៗ សាកសពពេញអណ្តូង ប៉ុន្តែមិនបានគាស់ទេៗ

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

គោលបំណងពីរ ក្នុងដំណើរទៅកាន់ខេត្តស្វាយរៀងគឺ ផ្តោតសំខាន់ទៅលើបញ្ជីអ្នកទោស ដែលត្រូវបានថែរក្សាទុកដោយអតីតសន្តិសុខខ្មែរក្រហមម្នាក់ឈ្មោះ**ផន**(មាស ផន) និងស្វែងរក ទីតាំងសម្លាប់មនុស្សថ្មីដែលមាននៅក្នុងបរិវេណស្រុករមាសហែក ជាពិសេសភូមិស្រះ ឃុំព្រៃធំៗ ឯលទ្ធផលដែលទទួលបានគឺៈ

១) សៀវភៅដែលក្រុមយើងស្វែងរកនោះ ទោះជាមិនបានឃើញនិងមិនបានទទួលដោយ ផ្ទាល់ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែយ៉ាងហោចណាស់ក៏យើងបានទទួលពត៌មានពី**តាផន**ដែលជាអ្នកកាន់សៀវភៅ នោះកាលពីជំនាន់ប៉ុលពត និងពីបណ្តាសាក្សីផ្សេងទៀតដែលបានឆ្លងកាត់ផ្ទាល់នៅក្នុង របបខ្មែរ ក្រហមព្រមទាំងធ្លាប់បានទទួលរងនូវការធ្វើបាប ផ្ទាល់ពី **តាផន** ផងៗ តាផន បាននិយាយថា គាត់ធ្លាប់ធ្វើជាទាហានខ្មែរក្រហមនៅឆ្នាំ១៩៧៥ៗ នៅឆ្នាំ១៩៧៦ គាត់បានលាឈប់ពីទាហាន មកបំរើការជាអ្នកមើលការខុសត្រូវលើក្រុមនារី ១២ នាក់នៅវត្តទួលសំប៉ប ស្ថិតនៅក្នុងឃុំព្រៃធំ ស្រុកកំពង់រោទ៍ៗ កិច្ចការរបស់គាត់គឺ ការពារកងនារី ទាំងនោះមិនឲ្យលួចរត់ ព្រមទាំងដឹកនាំក្រុម នារីបន្តុបង្កើនផលនិងរកប្រាច់ឲ្យជ្រូកស៊ីៗ លុះដល់ឆ្នាំ ១៩៧៧ ពេលដែលពួកនិរតីចូលមក**តាផន** ក៏ត្រូវផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅ និងមុខនាទីទៅរស់នៅក្នុងទឹកដីឃុំសំរោងធំ ស្រុកកៀនស្វាយ ខេត្តកណ្តាល ក្នុងនាមជាអ្នកជម្លៀសៗ ការងាររបស់តាផននៅឃុំសំរោងធំ គឺធ្វើស្រែ និងកាស់គល់ឈើៗ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តីសំដីរបស់គាត់ទាំងប៉ុន្មានខាងលើ ផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុងរវាងលោកចាន់ សុគាត ជា អនុប្រធានមន្ទីរវប្បធម៌ស្រុក ក៏ដូចជាលោកមេឃុំព្រះពន្លាដែលបាននិយាយថា តាផន ជាមនុស្ស ម្នាក់ដែលមានសៀវភៅអ្នកទោសជាប់នឹងខ្លួន ព្រោះគាត់ជាអ្នកបែងចែកអ្នកទោសតាមប្រភេទធ្ងន់ និង ស្រាលៗ មីុ សាម៉ុលបាននិយាយថា តាផន ជាមនុស្សឃោរឃៅពិតប្រាកដ ហើយក៏ ពិតជាមានបញ្ជីអ្នកទោសនៅជាប់នឹងខ្លួនដែរ ព្រោះក្រោយពេលបែក គាត់(សាម៉ុល)បានឃើញ តាផន មានកាន់កាបូបធំមួយ ហើយខាងក្នុងការបូបនេះមានសុទ្ធតែឯកសារទាំងអស់ ព្រោះកាល នោះតាផនយល់ថា ពួកគេ(ខ្មែរក្រហម)នៅមានអនាគតភ្លឺស្វាងដដែលៗ តាផនមានតួនាទីពីរគឺ គ្រប់គ្រងអ្នកទោសប្រភេទស្រាល(នារី) និងអ្នកបែងចែកអ្នកទោសៗ ភាពឃោរឃៅរបស់គាត់ ត្រូវបានប្រជាជនរស់នៅឃុំព្រៃធំស្ទើរតែទាំងអស់នៅចាំជាប់ជានិច្ច ហើយមានគំនុំគុំគួនរហូតដល់ សព្វថ្ងៃៗ

២) ស្វែងរកទីតាំងពិឃាតថ្មីនៅភូមិស្រះ ឃុំជ្រៃធំ ស្រុករមាសហែក ។ នៅទីនោះយើងបានជួបជាមួយជនរងគ្រោះម្នាក់ដែលធ្លាប់ជាប់គុកនៅវាលស្វាយ ។ មានទីតាំងពីរនៅក្នុងភូមិតែ មួយគឺទីតាំងមន្ទីរសន្តិសុខវាលស្វាយ និង ទីតាំងសម្លាប់ព្រៃស្វឹក ។ អ្នកទោសគ្រប់ប្រភេទត្រូវបានបញ្ជូនចូលមកក្នុងគុកនេះ ។ ដំណើរការនៃមន្ទីរនេះ មានចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥មករហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៧៨ ។ មន្ទីរនេះដំបូងដាក់អ្នកទោសប្រភេទប្រជាជនថ្មីដែលបានជម្លៀសពីភ្នំពេញ និងទីរួម ខេត្តស្វាយរៀង ។ បន្ទាប់មកយកអ្នកទោសជាអ្នកមូលដ្ឋានមកដាក់បន្ត ក្រោយពេលយកអ្នកទោស ដែលជម្លៀសទៅសម្លាប់អស់ ។ ចុងក្រោយបំផុតគុកនេះ ដាក់តែទាហានខ្មែរក្រហមដែលត្រូវបាន ចោទថាជាទាហានខាង សោភឹម ។ អ្នកទោសចុងក្រោយនេះ មានសំណាងខ្លះអាចរួចខ្លួន ព្រោះជិត ដល់ថ្ងៃរំដោះ ។

ឯទីតាំងសម្លាប់វិញ ស្ថិតនៅចំងាយប្រហែល៨០០ម៉ែត្រទៅទិសខាងត្បូងនៃមន្ទីរសន្តិសុខ វាលស្វាយ ។ ស្ថិតនៅចំកណ្តាលវាលស្រែដែលលិចទឹកជុំវិញនាពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ទួលព្រៃស្វឹកនេះបានក្លាយជាកន្លែងកប់សាកសពតាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥មក ក្រោមការសម្លាប់យ៉ាងព្រៃផ្សៃរបស់ ខ្មែរក្រហម ។ ទួលព្រៃស្វឹកនេះមានរណ្តៅសរុបទាំងអស់ចំនួនពី៤០០ទៅ៥០០រណ្តៅ ហើយក្នុងមួយរណ្តៅៗមានសាកសពចាប់ពី១០នាក់ឡើងទៅ ។ នៅឆ្នាំ១៩៧៨ ទីតាំងសម្លាប់ព្រៃស្វឹកនេះមានសមមិត្តភ័ណ ជាប្រធាន និងសមមិត្ត សំអេនជាអនុប្រធាន ។ នៅឆ្នាំ១៩៨០ រណ្តៅទាំងនោះត្រូវបានជីកឡើងដោយកម្លាំងរបស់កងទ័ពវៀតណាម និងប្រជាជនខ្មែរ ។ មានអដ្ឋិធាតុចំនួនបីរទេះគោត្រូវបានដឹកយកទៅថែរក្សានៅវត្តជ្រៃធំ ហើយដឹកបន្តទៅដាក់នៅវត្តកំពង់ត្រាច ព្រោះនៅវត្តជ្រៃធំមិនអាចរក្សាបានល្អត់ចត់ ។ គ្រាន់តែលលាដ៍ក្បាលដែលគាត់បានមានចំនួនជាង ៣០០ក្បាល ដោយមិនគិតពីលលាដ៍ក្បាលនៅក្នុងដីសព្វ ថ្ងៃដែលមិនទាន់បានគាស់ ។